

Immiaaqqat aalakoornartortaqaangitsut eqqunneqarsinnaaleqqullugit nioqqutaalersinnaaqqullugillu immiaaqqat imeruersaatillu puui pillugit nalunaarummut (Immiaaqqat imeruersaatillu kulsyrimik akullit puui pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaannut nr. 16, 28. maj 2002-imeersumut) ilaajunnaarseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Justus Hansen, Demokraatit)

Aamma

Immiaaqqat imeruersaatillu qillertuusaniittut Kalaallit Nunaanni tamarmi nioqqutaalersinnaaqqullugillu immiaaqqat imeruersaatillu puui pillugit nalunaarut allanngorteqqullugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, taamaasilluni qillertuusat aamma kalaallit nunaanni utertitsisarnermut ilaalersillugit.

(Inatsisartunut ilaasortaq Nivi Olsen, Demokraatit)

pillugit

Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliap

siunnersuutit aappassaaneerpeqarnerannut

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliap suliarinninnermini ilaasortarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Henrik Fleischer, Siumut, Siulittaasoq

Inatsisartunut ilaasortaq Múte Bourup Egede, Inuit Ataqtigiit, Siulittaasup tullia

Inatsisartunut ilaasortaq Aqqalu Jeremiassen, Atassut,

Inatsisartunut ilaasortaq Hermann Berthelsen, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq Randi Vestergaard Evaldsen, Demokraatit

Inatsisartunut ilaasortaq Peter Olsen, Inuit Ataqtigiit

Inatsisartunut ilaasortaq Tillie Martinussen, Suleqatigiissitsisut

1. Siunnersuutit imarisaat siunertaallu

Poortuutissat pillugit nalunaarutip qasukkarneqarnissaa siunnersuutinik taakkunannga marlunnik siunertaavoq. Poortuutissat pillugit nalunaarutip annikitsunnguamik qasukkartinneqarnissaa imm. 58-imi siunertaavoq, tassami immiaaqqat aalakoornartortaqaangitsut eqqussuunneqarsinnaalernissaat tuniniarneqarsinnaalernissaallu siunnersuuteqartumit kissaatigineqarmat. Immiaaqqat imeruersaatillu kulysrillit qillertuusaniittut pissarsiarineqarsinnaaneri eqqussuunneqarsinnaanerilu pillugit malittarisassat annertunerusumik nutarterneqarnissaat imm. 181-imi siunertaavoq.

2. Siunnersuutit Inatsisartuni siullermeerneqarnerat (imm. 58) / (181)

Imm. 58-ip siullermeerneqarnerani siunnersuut ataatsimut isigalugu partiinit taparserneqarpoq. Taamatutaaq siunnersuummi siunertarineqartup taparserneqarnissaa Naalakkersuisunit tunngavissaqartinneqarpoq. Siunnersuut pillugu oqallinnermut atatillugu puukut qillertuusat alumiiniut atoqqinneqarsinnaangorlugit suliareqqiisarfirmik pilersitsisinnaaneq pillugu apeqquteqartoqarpoq. Ataatsimiititaliap paasinninnera malillugu qillertuusat alumiiniut alumiiniullu nalinginnaasut suliffissuaqarnikkut atoqqinneqarsinnaalersinneqassappata suliffissuarmik suliareqqiisarfirmik aalajangersimasumik atortulersugaallunilu annertussusilimmu aningaasaliisoqartariaqassaaq¹. Aningaasaliissutit imminut akilersinnaassappata suliareqqiisarfik alumiiniummik annertoorejussuarmik atoqqitassanngorlugu suliareqqiisariaqartassaaq. Tamanna immokkoortoq 58 imaluunniit immikkoortoq 181 tunngavigalugit imaaliinnarluni piviusunngortinneqarsinnaasungangilaq.

Immikkoortoq 181-ip siullermeerneqarnerani siunissami puukunik utertitsisarnermi qillertuusanut ikaarsaartoqarsinnaanerata tunngaviatigut isumaliutigineqarsinnaanerata aallarnisarneqarnissaa tunngaviatigut tapersersornartinneqarpoq. Immikkoortoq 181-ip Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliami nalilersuiffigineqarnissaa siamasissumik isumaqatigineqarpoq.

3. Ataatsimiititaliap immikkoortoq 58-imi suliarinninnera

(Imm.58) Oqaatigineqareersut siunnersuut una Inatsisartunit ataatsimut taparserneqartoq Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Taamatutaaq siunnersuummut tapersiinnissaq Naalakkersuisunit tunngavissaqartinneqarpoq. Siunnersuummik akuersissutiginninnerup avatangiisinut sunniutissaanut tunngatillugu (imm. 58) ataatsimiititaliamit oqaatigineqassaaq ajornartorsiutip taassuma siunnersuummut

¹ <https://www.eldan-recycling.com/en/aluminium-recycling>
https://www.european-aluminium.eu/media/1031/ea_recycling-brochure-2015-dk-web-version.pdf

matumunnga tunngatillugu iserfiginissaa Naalakkersuisunit akissuteqaammi tunngavissaqarsorineqarsimangimmat. Naalakkersuisulli akissuteqaammi ilaatigut ima allapput:

”Kisiannili immiaaqqat aalakoornartortaqaanngitsut ullumikkut piumaneqarnerat ima killeqartigaaq, immiaaqqanik aalakoornartortaqaanngitsunik puukut utertittakkat akuerisat atorlugit maqitsinissaq maannamut imminut akilersinnaanani, taamaattumillu immiaaqqat aalakoornartortaqaanngitsut nunatsinni maqinneqarneq ajorput. Tamanna peqqutigalugu poortuutissanut nalunaarutip allanngortinneqarnissaa Naalakkersuisut pisariaqartippaat, taamaalilluni immiaaqqat aalakoornartortaqaanngitsut allanik, soorlu qillertuusunik pooqarlutik tikisineqarsinnaalissammata tunineqarsinnaalissallutillu.”

Naalakkersuisut qulaani oqaaseqaataat tunngavigalugu ataatsimiititaliap naatsorsuutigaa, siunnersuummik matuminnga akuersissutiginninneq avatangiisinut annerusumik sunniuteqarnaviangitsoq. Tamatumunnga pissutaavoq immiaaqqat aalakoornartortaqaanngitsut Naalakkersuisut missinguinerat malillugu annertunerusumik piumaneqannginnerat.

Imeruersaatit qiimmassaatitalit qillertuusarmiut assigiinngitsut ullumikkut pisiassaapput, tamanna aamma sumiiffinni poortuutissanut nalunaarutip atuuffiini, tamatumani ilaatigut Redbull, Cult il.il. pineqarlutik. Naak innuttaasut ullumikkut imeruersaatinik qillertuusarmiubnit tamakkuninnga pissarsisinnaagaluartut puukut qillertuusat alumiiniut illoqarfimmi takussaanerat assut killeqarsorinarpoq.

3.1 Ataatsimiititaliap imm. 181-imik suliarinninnera

(Imm. 181) Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliaq aallarniutigalugu siunnersuummik siullermeerinninnermi partiinit oqaaseqaatigineqartunut innersuussissaaq. Qanoq ajornartorsiutip aalajangiiffigisassatut siunnersuummit nassatarineqartup iliuseqarfigineqarsinnaanera minnerunngitsumillu qanoq piaartigisumik tamatuma pinissaa pillugu isummersuutininik assigiinngitsunik partiinit saqqummiussisoqarpoq. Tamatumani illuatungaani aalajangiiffigisassatut siunnersuutip piaartumik piviusunngortinneqartariaqarneranik illuatungaani siunnersuutip imarisaasa erseqqinnerusumik nalilersorneqartariaqarnerannik misissorneqartariaqarnerannillu Inatsisartuni isummertoqarluni.

Siunnersuutip siullermeerneqarnerani Naalakkersuisut akissuteqaamminni ilaatigut imatut saqqummiussipput.

”Naalakkersuisut ilaatigut utertitsisarnermik nuna tamakkerlugu atuuttussamik nutaamik, qilersorsimanninnerusumik unammilleqatigiilernissamut ammaassisumik pilersitsisinaanermut periarfissanik, tamatumalu peqatigisaanik puukut imaqaangitsut pinngortitamut igiinnarneqartanninnissaannut qulakkeeriffiusunik misissueqqissaarput. Misissueqqissaarnermi periarfissatut ilusiliat ilaanni imeruersaatit puuinik, immiaaqqanut, imeruersaatinut, imermut, imeruersaatinut eqeersaatitalinnut, viinninut imigassanullu atorneqartunik igalaaminernik, saviminernik plastikkinillu utertitsisarneq, ilaatigut Islandimi utertitsisarneq isumassarsiorfigalugu misissuiffiqineqarpoq. Utertitsisarnermi tassani imeruersaatit qillertuusanik poorlugit tunineqartut ilaatinneqarput.”

Aamma

”Naalakkersuisut utertitsisarnermik nutaamik atulersitsiniarlutik aalajangiippata, aamma inuussutissarsiutinik ingerlataqartut utertitsisarnermik nutaamik pilersitsinissamut allannguinnissamullu periarfissaqartillugit piffissaliisoqassaaq.”

Ataatsimiititaliap qulaani allassimasut tunngavigalugit paasivaa puukunik utertitseriaatsimik, aamma qillertuusanik poortuutissanillu allanik tulluarsagaanninnerusunik tiguisinnaasumik atulersitsisinaanermi teknikikkut periarfissanik Naalakkersuisut misissuisimasut. Ataatsimiititaliattaq maluginiarpa puukunik utertitseriaatsimik nutaamik pilersitsinissamik Naalakkersuisut aalajangiussissagaluarunik inuussutissarsiortut allannguinnissamut piffissaqartinneqarnissaat qulakkiilersaaraat. Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliaq Naalakkersuisutulli isumaqarpoq puukunik utertitseriaatsimik nutaamik atuisinnaanermut teknologimik nutaamik pisiniarnissamut atuilernissamullu sungiussiniarnermut inuussutissarsiortut naammaginarturnik piffissaqartinneqartariaqartut. Naalakkersuisut siunissami puukunik utertitseriaatsimik nutaamik eqqussissagaluarpata ilumut allannguinnermik sungiussiniarnermut piffissaliisoqartariaqarnerseq taamaappallu tamatuma qanoq sivisutigisariaqarnera pillugu inuussutissarsiortut paasiniaaffiqineqartariaqassapput.

Puukunik utertitsiteriaasiusinnaasoq nutaaq pillugu misissuinerup Naalakkersuisunit ingerlanneqarsimasup imarisai ataatsimiititaliamit maannangaq ilisimaneqaangillat. Ataatsimiititaliap paasinninnera malillugu puukunik utertitseriaatsimut nutaamut aamma qillertuusanik poortuutissanillu allanik tiguisinnaasumut nuunnermi ajornartorsiummik oqallisiginnineq piffissami sivisungaatsiartumi ingerlasimavoq. Ataatsimiititaliap ilisimasai

malillugit poortuutissat pillugit nalunaarummik oqallisigininneq 2002²-mi, taamanikkut Inatsisartunut ilaasortaasumit Otto Steenholdtimit saqqummiunneqaqqaarpoq, taamaalilluni ajornartorsiut ukiut 17-it matuma siorna saqqummiunneqarluni. Ajornartorsiut 2010-mi Anda Uldumimit apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiakkut³ saqqummiunneqaqqippoq. Taamani Naalakkersuisut akissuteqaamminni imatut allassimapput:

”Taamaakkaluartorli siunnersuuteqartup erseqqissaatigaa nunarsuarmi allani, matumani Danmark ilanngullugu, apeqquserneqarsimasoq utertitsitsisarnermik aaqqissuussinerup atorineqartup avatangiisinut pitsaanagerusumik sunniuteqarnera, qillertuusat atorineqarneranut sanilliullugu. Taamaattumik Naalakkersuisut ataatsimoorussamik utertitsitsisarnermik aaqqissuussinerup atorineqartup nutarterneqarnissaanut inuiaqatigiinnut qanoq sunniuteqarsinnaasoq pillugu misissueqqissaartitsinissaminnut piareersimapput– matumani ilanngullugu qillertuusamik utertitsitsisarnermik aaqqissuussineq atorineqalersinnaanersoq – taamaasilluni uani suliami pitsaasumik suliarisamik aalajangiinissamut tunngavissaqarniassammat. Misissueqqissaarnermi susassaartut tamarmik peqataatinneqarnissaat isumagineqarumaarpoq.”⁴

Tamatuma kingorna puukunik utertitsisarnermik aaqqissuussineq pillugu ataatsimut misissueqqissaartoqarsimanersoq ataatsimiititaliamit ilisimaneqanngilaq. Immiaaqqanik imeruersaatinillu nalunaarummi peqqussutigineqartunit allaanerusunik pooqartunik eqqussuinnermut inerteqqut Danmarkimi immiorfissuit ilaasa, Nuuk Kommuniata, Namminersornerullutik Oqartussat kiisalu Nuuk Imeq A/S-ip akornanni ataqatigiissaarinissaq pillugu isumaqatigiissumut atatillugu isigineqartariaqarsorinarpoq. Nuuk Imeq isumaqatigiissut taanna 1986-imi isumaqatigiissutigineqartoq aqutugalugu imeruersaasiassanik immiaaqqanillu maqisassanik Kalaallit nunaannut kisermaassilluni eqqussuisinnaalersinneqarpoq. Taamaalilluni Nuuk Imeq A/S pissutsit piviusut malillugit immiaaqqanik imeruersaatinillu tunisassiornermi kisermaassisunngorpoq. (Unammilleqatigiinnermut aalajangiisartut) maannakkut Atuisartoqarnermut Unammilleqatigiinnermullu Aqutsisoqarfiup pisuni arlalinni periuseq, immiaaqqanik

2

https://intra.ina.gl/groenlands_landsting/landstingssamlinger/fm_2002/dgopkt_behdato/bf_landstinget/40.html?lang=da

³ <https://ina.gl/samlinger/oversigt-over-samlinger/samlinger/dagsordener/dagsorden/?day=29-04-2010>

⁴ https://ina.gl/dvd/FM2010/pdf/documents/samlinger/FM2010/punkter/pkt43_SN_dk.pdf

imeruersaatinillu tuniniaanermi unammilleqatigiinnermik nukillaarsaataasut isornartorsiorsimavaa, tamanna kingullermik nalunaarusiakkut; “Konkurrencen og returpantssystemet i Grønland 2011”⁵-imeersukkut. Naluinaarusiami pingaarnertut inerniliunneqarpoq, Kalaallit nunaata kitaani puukunik utertitsisarnermik aqqissuussaq Nuuk Imeq A/S-ip pissutsit piviusut malillugit kisermaassisussaataanera aqqutigalugu arlalitsigut unammilleqatigiinnikkut iluanaarutaasinnaagaluanik annaasaqaataasartuq. Tamatuma kinguneri atuisunit kalaallinit akilerneqartarput, tamanna ikinnerusunik qinigassaqaarluni akisunerusunik pisisarnikkut.

3.2 Naalakkersuisunit allannguutissatut siunnersuut (imm. 181-imut)

Allannguutissatut siunnersuut: Naalakkersuisut UPA2020-mi misissueqqissaarnermik, puukunik utertitseriaatsimik nuna tamakkerlugu atuuttumik naleqquttumillu aqqissuussinissamut ingerlatsinissamullu, tassungalu ilanngullugu utertitseriaatsimik atuilernissamut piffissamut pilersaarutissamut inassuteqaatinik saqqummiussiviusumik agguaassinissamut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigissaattut siunnersuut.

Naalakkersuisut siunnersuutip siullermeerneqarnerani allannguutissatut siunnersuummik qulaaniittumik saqqummiussisut ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Ataatsimiititaliap imm. 181-imut inassuteqaammini Naalakkersuisunit allannguutissatut siunnersuut isummerfigissavaa.

4. Siunnersuutit aningaasaqarnikkut kingunissaat

Siunnersuutit piviusunngortinneqarneranni aningaasaqarnikkut kingunerisassaat siunnersuuteqartut aalajangiiffigisassatut siunnersuutiminni nassuiarpaat. Siunnersuuteqartunit nassuiaatigineqartunit allaanerusumik naliliinissaminut ataatsimiititaliaq tunggavissaqaarsorinngilaq.

5

<https://www.copenhageneconomics.com/dyn/resources/Publication/publicationPDF/8/208/0/Konkurrencen%20og%20Returpantssystemet%20i%20Gr%C3%B8nland.pdf>

5. Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

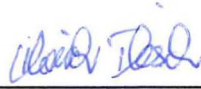
Inassuteqaat imm. (58)

Siunnersuut akuerineqassasoq ataatsimiititaliap isumaqatigiittup inassutigaa.

Inassuteqaat imm. (181)

Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat akuerineqassasoq ataatsimiititaliap isumaqatigiittup inassutigaa.

Ataatsimiititaliap taama oqaaseqaateqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni siunnersuut aappasaaniigassanngortippaa.

Henrik Fleischer
Siulittaasoq

Hermann Berthelsen

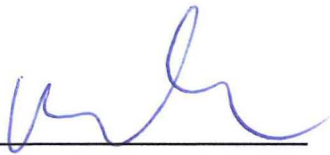
Múte B. Egede
Siulittaasup tullia

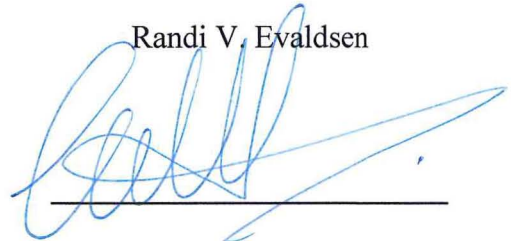
Aqqalu Jeremiassen

Randi V. Evaldsen

Peter Olsen

Tillie Martinussen